

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามบุคลิกภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน
4. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามบุคลิกภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะผู้นำกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามบุคลิกภาพและประสบการณ์ในการทำงาน มีคุณลักษณะผู้นำต่างกัน
2. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามบุคลิกภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน มีบทบาทของ ผู้บริหารต่างกัน
3. คุณลักษณะผู้นำกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความสัมพันธ์กันทางบวก

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน

หรือผู้ทำหน้าที่รักษาราชการแทนผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 849 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหาร

โรงเรียน หรือผู้ทำหน้าที่รักษาราชการแทนผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 265 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krajcie & Morgan, 1970, pp. 607 - 610) โดยยึดโรงเรียนเป็นหน่วยเป็นหลัก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และบุคลิกลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน

ตอนที่ 2 สอบถามคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

ตอนที่ 3 สอบถามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถาม จำนวน 265 ฉบับไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งทางไปรษณีย์ และได้ส่งคืนมาจำนวน 250 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีข้อมูลสมบูรณ์ทุกฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการคำนวณด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for windows โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที (t-test) และ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านมุ่งสัมพันธ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผล ดังนี้

1.1 ด้านมุ่งงาน พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

เป็นรายข้อพบว่า คุณลักษณะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ การเห็นความสำคัญของการให้การศึกษาแก่เยาวชน

1.2 ด้านมุ่งสัมพันธ์ พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณลักษณะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง

1.3 ด้านมุ่งประสิทธิผล พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณลักษณะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ การติดตามความเคลื่อนไหวทางด้านการศึกษาอยู่เสมอ

2. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก บทบาทที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านงานอาคารสถานที่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

2.1 ด้านงานวิชาการ พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ การสนใจและติดตามการเรียนการสอนของโรงเรียน

2.2 ด้านงานบุคลากร พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ แนะนำให้ครูปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

2.3 ด้านงานกิจการนักเรียน พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ รมรณรงค์ ส่งเสริมให้ นักเรียนศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นต่อไป

2.4 ด้านงานธุรการและการเงิน พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ เป็นคณะกรรมการในการชี้แจง ติดตามการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.5 ด้านงานอาคารและสถานที่ พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมการจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้ร่มรื่น สวยงาม และ สะอาด

2.6 ด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ ร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น

3. การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีคุณลักษณะผู้นำโดยรวม ด้านมุ่งมั่นและด้านมุ่งประสิทธิผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีคุณลักษณะผู้นำด้านมุ่งสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีคุณลักษณะผู้นำโดยรวม ด้านมุ่งมั่น ด้านมุ่งสัมพันธ์ และด้านมุ่งประสิทธิผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

4.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีบทบาทในการบริหารงานโดยรวม ด้านงานวิชาการ ด้านงานบุคลากร ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านงานธุรการและการเงิน ด้านงานอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีบทบาทในการบริหารงานโดยรวม ด้านงานบุคลากร ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านงานธุรการและการเงิน ด้านงานอาคารสถานที่ และด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบทบาทในการบริหารงานด้านวิชาการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. คุณลักษณะผู้นำกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความสัมพันธ์กันทางบวก

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีประเด็นสำคัญควรแก่การนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นผู้บริหารที่มีคุณลักษณะผู้นำทั้งลักษณะมุ่งงาน มุ่งสัมพันธ์ และมุ่งประสิทธิผลในระดับมาก และมีคุณลักษณะผู้นำที่เด่นชัดในด้านมุ่งสัมพันธ์ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรรณพร หุตยัตถาวร (2542) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีพฤติกรรมผู้นำด้านมิติกิจสัมพันธ์ และด้านมิติสัมพันธ์ในระดับดีมาก

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีคุณลักษณะผู้นำที่ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากโรงเรียนทั้งอยู่ในเขตพื้นที่อื่น เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พื้นที่ดังกล่าวถูกพัฒนาให้เป็นศูนย์อุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมหนักแต่เนื่องจากมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลก ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง การกระจายความเจริญมาสู่ภูมิภาคนี้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างทางสังคม การเศรษฐกิจ การศึกษา ซึ่งมีผลต่อสภาพสังคมท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2533, หน้า 68-73) โรงเรียนจึงมีบทบาทอย่างมากในการปรับปรุงการเรียนการสอน ปรับปรุงหลักสูตรและระบบการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้นบุคลากรในโรงเรียนทุกคน จึงต้องรวมพลังทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำ รวบรวมพลังใช้ประโยชน์จากบุคลากรในโรงเรียนให้มากที่สุด เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของนโยบายการพัฒนา ดังนั้นพฤติกรรมผู้นำที่เหมาะสมกับความสำเร็จของงานในลักษณะนี้จึงเป็นพฤติกรรมที่มุ่งสร้างผลสำเร็จของงาน โดยเน้นความสัมพันธ์ที่ดีของบุคลากรทุกฝ่าย บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำตามทฤษฎีของเรดดีน (Reddin, 1970) ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำด้านมุ่งงาน มุ่งสัมพันธ์ และมุ่งประสิทธิผล

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะผู้นำของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีข้อค้นพบ ดังนี้

1.1 ด้านมุ่งมั่น พบว่า มีคุณลักษณะเด่นชัดที่เห็นความสำคัญของการให้การ ศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก บริหารงานโดยยึดเป้าหมายของการจัดการศึกษาเป็นหลัก เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนทุกสังกัดมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ การให้การศึกษาก่อนเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537, หน้า 2) กำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไว้ว่า เพื่อให้เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกคนได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาจนจบหลักสูตร นอกจากนี้ การเห็นความสำคัญตามนโยบายของหน่วยงานเป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทฤษฎีผู้นำของเรดดิน (Reddin, 1970) ที่กล่าวว่า ผู้นำในมิติมุ่งมั่น เป็นผู้นำที่มุ่งมั่นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจ การดำเนินงานตามนโยบาย การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือ ผู้ตามสามารถปฏิบัติงานได้ผลและสำเร็จตามวัตถุประสงค์

1.2 ด้านมุ่งมั่นสัมพันธ์ พบว่า มีคุณลักษณะเด่นชัด คือ เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาในลักษณะเฉพาะตัว เพื่อให้มีอิทธิพลเหนือภาวะจิตใจของบุคคลอื่น เพื่อให้เป็นผู้ที่สามารถชักจูงผู้อื่นให้ปฏิบัติตามได้ ซึ่งพฤติกรรมนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเสนห์ จัยโค (2531, หน้า 27) ที่กล่าวว่า ผู้นำคือบุคคลที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในกลุ่ม และเป็นพฤติกรรมในด้านบวก (positive influence) ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกนี้จะเป็พฤติกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ตามมีความมั่นใจในตนเอง เนื่องจากผู้นำจะสามารถกำหนด วินิจฉัย ตัดสินใจสั่งการ สร้างแรงจูงใจ หรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรและนโยบายทิศทางขององค์กรได้อย่างมั่นใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของฟิดเลอร์ (Fiedler, 1967, pp. 32-34) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามในองค์กร จะนำไปสู่ประสิทธิภาพขององค์กร รวมทั้งสอดคล้องกับลักษณะผู้นำที่ดี ซึ่งชารี มณีสรี (2537, หน้า 125) ได้กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง วางตัวเป็นผู้ใหญ่ เคารพในสิทธิของผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เป็นมิตรที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.3 ด้านมุ่งประสิทธิผล พบว่า มีคุณลักษณะเด่นชัดในด้านการติดตามความเคลื่อนไหวทางด้านการศึกษาอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง

ทะเลตะวันออก เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามที่บาร์นาร์ด (Barnard, 1926, pp. 92-102) กล่าวว่าคุณสมบัติของผู้นำควรมีความฉลาดไหวพริบ (intellectual capacities) มีความเฉลียวฉลาดรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก มีคุณลักษณะเด่นชัดเช่นนี้ เป็นไปตามทฤษฎีของเรดดิ (Reddin, 1970) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมผู้นำที่เน้นประสิทธิผล จะเป็นผู้นำที่ยึดสถานการณ์เป็นหลัก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางด้านการศึกษา

2. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก มีบทบาทในการบริหารงานหลักของโรงเรียนทั้ง 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ตำเริง สมวงศ์ (2532, หน้า 66) พบว่า การบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการและดูแลงานหลักทั้ง 6 งาน พร้อม ๆ กันไป ไม่เน้นหนักด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นการบริหารที่ยึดขอบข่ายที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สนอง เครือมาก, 2535, หน้า 1168) เป็นหลัก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางการบริหารโรงเรียน ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, หน้า 6-7) ได้กำหนดไว้ประการหนึ่งว่า การบริหารโรงเรียนประถมศึกษานั้นต้องให้ความสำคัญต่องานทุกด้าน เพื่อให้สามารถดำเนินไปได้พร้อม ๆ กันจึงจะทำให้ได้ทั้งงานและบุคลากรที่มีความสุข

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารงานทั้ง 6 งาน มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 ด้านงานวิชาการ พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ การสนใจและติดตามการเรียนการสอนของโรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในข้อ 1 ในด้านคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ให้ความสำคัญของการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน เนื่องจากการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ต้องเริ่มต้นที่การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งจะเป็ปัจจัยหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับแผนงานพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง

ทะเลตะวันออก ซึ่งเป็นการยืนยันอย่างชัดเจนว่า ทั้งคุณลักษณะผู้นำและบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในการบริหารตามเป้าหมายเป็นหลัก รวมทั้งเป็นบทบาทที่สอดคล้องกับเอกชัย ก็สุขพันธ์ (2528, หน้า 151) และสุธี กิตติกุล (2532, หน้า 13) ที่กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึงกิจการต่างๆ ที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

2.2 ด้านงานบุคลากร พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ แนะนำให้ครูปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับบุคลากรของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของวิจิตร ศรีสะอ้าน (2526, หน้า 6) ที่กล่าวว่า บุคคลเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในองค์กร เนื่องจากเป็นผู้จัดหาและใช้ทรัพยากรการบริหารอื่น ๆ ในองค์กร ดังนั้นการที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับบุคลากรในการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเป็นประเด็นหลัก เป็นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่ดำเนินงานไปตามหลักการบริหารจัดการบุคคลในองค์กร ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความราบรื่น มีคุณภาพ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และก่อประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร รวมทั้งเป็นการให้ความมั่นคงทางอาชีพแก่บุคลากรในโรงเรียนอีกด้วย เนื่องจากการปฏิบัติงานใน โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานทางราชการ มีกฎ ระเบียบ แบบแผนที่ชัดเจน รวมทั้งมีการลงโทษ ที่เข้มงวด การดำเนินงานอยู่ภายใต้กฎหมาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องยึดกฎ ระเบียบของทางราชการเป็นหลักในการปฏิบัติงาน

2.3 ด้านงานกิจการนักเรียน พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ รมรงค์ ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นต่อไป ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องจาก โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่จัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษาศึกษา ซึ่งมีชั้นสูงสุดคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นอกจากนี้มีโรงเรียนบางแห่งเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้นการจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนประถมศึกษาจึงไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนในการประกอบอาชีพ เนื่องจากส่วนใหญ่ต้องจบการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ระดับอุดมศึกษา ดังนั้นการศึกษาต่อจึงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา การที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญ

สำคัญกับการรณรงค์ ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป จึงเป็นบทบาทที่ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมรอบด้าน และสอดคล้องกับความจำเป็นของนักเรียนเป็นหลัก

2.4 ด้านงานธุรการและการเงิน พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ เป็นคณะกรรมการในการชี้แจง ติดตามการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทั้งนี้เนื่องจากงานธุรการและการเงิน เป็นงานที่สำคัญในด้านการให้บริการ สนับสนุนให้การดำเนินงานด้านอื่น ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น คล่องตัว สอดคล้องกับแนวคิดของ นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526, หน้า 76) ที่กล่าวว่า งานธุรการและการเงินเปรียบเสมือนแขนขาของการบริหารโรงเรียน เพราะเป็นเครื่องสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นสถานที่บริการวิชาการได้ราบรื่น รวมทั้งขอบข่ายของงานธุรการและการเงิน เป็นงานที่ต้องมีการจัดซื้อ จัดจ้าง การใช้จ่ายเงินของโรงเรียนเป็นหลัก ซึ่งต้องสามารถชี้แจง การใช้เงินให้บุคลากรในองค์กรรับรู้อย่างบริสุทธิ์ ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นบุคคลหลักที่ต้องควบคุม ดูแลให้ การใช้จ่ายเงินของโรงเรียนเป็นไปอย่างถูกต้อง ได้แก่ การเป็นคณะกรรมการในการชี้แจง ติดตามการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.5 ด้านงานอาคารและสถานที่ พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมการจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้ร่มรื่น สวยงาม และ สะอาด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องจากอาคารสถานที่ในโรงเรียนเป็นมุมมองที่บุคคลต่าง ๆ มองโรงเรียนอย่างชัดเจนก่อนเป็นอันดับแรก ดังนั้น การทำให้โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีย่อมมีผลต่อบุคคลต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งแผนงานพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งนอกจากจะพัฒนาคนแล้ว ยังมีเป้าหมายเรื่องการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอีกประการหนึ่งด้วย นอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นแหล่งให้บริการสถานที่สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้นการบริหารด้านอาคารสถานที่จึงครอบคลุมถึงการจัดตกแต่งบรรยากาศให้สวยงาม สอดคล้องกับแนวคิดของกิตติมา ปรีดีดิลก (2532, หน้า 198) ที่กล่าวว่า ขอบข่ายของงานอาคารสถานที่รวมถึงการตกแต่งจัดระเบียบให้เป็นไปตามหลักการจัดอาคารสถานที่

2.6 ด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบทบาทที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด ได้แก่ ร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้รับการยอมรับจากชุมชน รวมทั้งให้ความสำคัญกับประเพณีท้องถิ่น อาจเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีคุณลักษณะผู้นำที่ดีได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับของชุมชน และได้บริหารงานแบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิพนธ์ กิณวงส์ (2526, หน้า 80) ที่กล่าวว่าโรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้โดยการออกข่าวประชาสัมพันธ์ จัดนิทรรศการโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม จัดโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า สมาคมครู ผู้ปกครอง และการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น

3. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำและบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน มีประเด็นที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

3.1 บุคลิกภาพของผู้บริหารโรงเรียนไม่มีผลต่อคุณลักษณะผู้นำด้านมุ่งงานและมุ่งประสิทธิผล แต่มีผลต่อด้านมุ่งสัมพันธ์ และไม่มีผลต่อบทบาทการบริหารงานทั้ง 6 งาน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพทั้งแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B สามารถเป็นผู้บริหารที่มีคุณลักษณะผู้นำที่มุ่งงานและมุ่งประสิทธิผลของงานได้ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพทั้งสองแบบ สามารถเป็นผู้บริหารที่มีบทบาทในการบริหารงานทั้ง 6 งานได้ แต่ไม่สามารถเป็นผู้บริหารที่มีคุณลักษณะผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์ได้จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ B มีคุณลักษณะผู้นำด้านมุ่งสัมพันธ์สูงกว่าผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ A ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารโรงเรียนประถมศึกษานั้น เป็นการดำเนินงานภายใต้นโยบายของหน่วยงานหลักหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดภาระงานไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งในปัจจุบันมีการประเมินมาตรฐานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การนิเทศ ติดตามผล เป็นระยะส่งผลให้โรงเรียนมีการตรวจสอบตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ทราบระดับการปฏิบัติงานของโรงเรียนอย่างชัดเจน แม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ A ซึ่งเป็นผู้ที่มีการค้ำจุน ขวนขวาย มีความมุ่งมั่นในการประสบความสำเร็จ ริบเร่งในการทำงานจนขาดความนับถือตนเอง พยายามทำตามกฎเกณฑ์ให้ได้มากที่สุด และวัดความสำเร็จด้วยปริมาณ หรือ ผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ B ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีลักษณะต่าง ๆ ตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพแบบ A ก็สามารถ

เป็นผู้นำพองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ เพียงแต่ผู้บริหารทั้งสองแบบจะต้องทำงานหนักต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโรบินส์ (Robbins, 1983, p. 97) ที่กล่าวว่า บุคคลแบบ A จะเป็นพวกทำงานหนัก เน้นปริมาณงานมากกว่าคุณภาพ แต่แบบ B จะเป็นไปในแนวทางที่จะสร้างงานไปสู่จุดสูงสุดด้วยคุณภาพ นอกจากนี้ บุคลิกภาพของผู้บริหารทั้งสองแบบจะใช้ได้กับลักษณะของงานที่ต่างกัน งานที่ต้องตัดสินใจด้วยพลังการตัดสินใจของบุคคลเพียงคนเดียว ผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ A จะได้เปรียบ ส่วนงานที่ต้องใช้ความคิดและการดูแลเอาใจใส่ในนั้น ผู้บริหารแบบ B จะได้เปรียบกว่า

3.2 ประสิทธิภาพในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่มีผลต่อคุณลักษณะผู้นำ แต่มีผลต่อบทบาทในการบริหารงานเกือบทุกด้าน ยกเว้นการบริหารด้านวิชาการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการบริหารมากกว่าผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพต่ำกว่า 10 ปี ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะผู้นำเป็นคุณลักษณะส่วนตัว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการทำงาน การศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะผู้นำสามารถเรียนรู้ได้ในเวลาไม่ต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ เสน่ห์ จัยโต (2531, หน้า 27) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาให้ปรากฏ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ส่วนผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพต่างกัน มีบทบาทในการบริหารงานต่างกัน ยกเว้นการบริหารงานด้านวิชาการ ซึ่งผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการบริหารมากกว่านั้น อาจเนื่องจากประสิทธิภาพเป็นการเรียนรู้ที่ผ่านการกระทำ ดังนั้นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพมากย่อมต้องผ่านการบริหารมาก เช่นเดียวกับผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพน้อย ย่อมผ่านการบริหารมาน้อยเช่นกัน ประสิทธิภาพนับว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการเป็นผู้บริหารเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของศักดิ์ไทย สุรกิจบรร (2532, หน้า 122) ที่พบว่าประสิทธิภาพในการเป็นผู้นำไม่มีความสัมพันธ์กับผลงานของกลุ่ม แต่ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพมากจะมีความรู้ดีกว่าตนเอง สามารถควบคุมสถานการณ์ของกลุ่มได้มาก และมีความเชื่อมั่นในตนเองต่อการตัดสินใจเลือกวิธีการทำงานอีกด้วย ดังนั้นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพมากจึงมีแนวโน้มที่เขารับรู้ว่าเขาสามารถควบคุมสถานการณ์ของกลุ่มได้มากกว่าผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพน้อย นอกจากนี้ อารุง จันทวานิช (2527, หน้า 91) ได้วิจัยเรื่ององค์กำหนดประสิทธิภาพของการประถมศึกษา พบว่า โดยเฉลี่ยครูใหญ่ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลสูง จะมีประสิทธิภาพสูงกว่าครูใหญ่โรงเรียนที่มีประสิทธิผลต่ำ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับบทบาทในการบริหารของผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทในการบริหารงาน

ทุกด้าน ผลการวิจัยดังกล่าวสรุปให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก นอกจากจะเป็นผู้บริหารที่มีคุณลักษณะผู้นำทุกด้านอยู่ในระดับมาก และมีบทบาทในการบริหารงานทุกงานอยู่ในระดับมากแล้ว พบว่าทั้งคุณลักษณะผู้นำและบทบาทในการบริหารงานเป็นไปในทางเดียวกัน สอดคล้องกันในทางบวก กล่าวคือ หากผู้บริหารที่มีคุณลักษณะผู้นำมากย่อมเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบริหารงานมากด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 จากผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีคุณลักษณะผู้นำและบทบาทในการบริหารงานทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสนใจเห็นความสำคัญของการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และสนใจติดตามข่าวสารทางการศึกษาอยู่เสมอ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ควรแก่การบำรุงรักษาให้คงอยู่สืบไป ทั้งนี้ผู้บริหารในระดับสูงขึ้นไป ควรมีการให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้บริหารโรงเรียนด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การยกย่องเป็นผู้บริหารดีเด่น การนำเสนอผลงานของผู้บริหารสู่การยอมรับของวงการศึกษา เป็นต้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการบริหารมากกว่าผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งเป็นข้อสังเกตสำหรับหน่วยงานในการคัดเลือกผู้ที่ จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ควรคัดเลือกผู้ที่มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับผู้บริหารโรงเรียนได้แก่ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งหากมีการดำรงตำแหน่งจะมีประสิทธิภาพบ้าง แต่ถ้าคัดเลือกมาจากครูผู้สอนซึ่งไม่มีประสิทธิภาพการบริหารมาบ้าง อาจจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้การบริหารงานมากกว่า

1.3 จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำและบทบาทในการบริหารงาน พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวก จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารในระดับสูงขึ้นไปนำไปเป็นข้อพิจารณาในการพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงาน ควรมีการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนให้มีคุณลักษณะผู้นำต่าง ๆ อยู่ในระดับมากจะส่งผลต่อบทบาทในการบริหารงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับองค์ประกอบอื่น ๆ

2.4 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารโรงเรียนกับองค์ประกอบอื่น ๆ